

Załącznik do
Uchwały Nr XXX/214/2017
Rady Powiatu Drawskiego
z dnia 21 kwietnia 2017 r.

**POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
NA LATA 2015 - 2017**

Drawsko Pomorskie 2017 rok

Spis treści

Wstęp.....	3
I. Podstawy prawne	5
II. Charakterystyka pieczy zastępczej w Powiecie Drawskim	5
III. Analiza zagrożeń środowisk rodzin biologicznych i dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej w Powiecie Drawskim	13
IV. Analiza i wnioski	14
V. Cel programu	14
VI. Zakładane rezultaty	16
VII. Beneficjenci programu	17
VIII. Źródła finansowania	17
IX. Monitorowanie	17

Wstęp

Wartością podstawową dla samorządu powiatowego w kształtowaniu polityki społecznej jest rodzina. Rodzina jest pierwotną i najpowszechniejszą grupą społeczną. Stanowi bowiem wspólnotę osób, która jest pierwszą i najważniejszą formą życia społecznego.

Dobrze funkcjonująca rodzina daje człowiekowi możliwość wszechstronnego rozwoju, zaspakaja potrzeby, wprowadza w świat wartości i społecznie akceptowalnych norm. Jan Paweł II w encyklice *Laborem Exercens* napisał „Rodzina jest bowiem równocześnie wspólnotą, która może istnieć dzięki pracy i jest zarazem pierwszą wewnętrzną szkołą dla każdego człowieka”.

W obecnej rzeczywistości społecznej mamy do czynienia ze zjawiskiem zwanym kryzysem rodziny. Obserwuje się również rozluźnienie więzi między rodzicami a dziećmi, wzrost zachowań ryzykownych, jak uzależnienia czy przemoc.

Aby rodzina mogła prawidłowo funkcjonować należy ją wspierać na rzecz przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych. Pomoc rodzinie powinna wyprzedzać pomoc samemu dziecku, być skoordynowana i kompleksowa, aby zabezpieczyć jej potrzeby. Gdy pomoc zorganizowana w zakresie należytego wykonywania władzy rodzicielskiej jest nieskuteczna, sąd rodzinny wydaje postanowienie o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej, w celu zapewnienia opieki i wychowania.

Pieczę zastępczą organizuje powiat. Celem pieczy zastępczej jest czasowe zapewnienie opieki i wychowania dzieciom, których rodzicom ograniczono lub pozbawiono tego prawa na mocy postanowienia sądu. Piecza zastępcza zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub, gdy to jest niemożliwe, dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka-opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym (współpraca asystenta rodziny i koordynatora). Istotne znaczenie ma również fakt udziału gmin w kosztach utrzymania dziecka w pieczy zastępczej. W związku z tym nieodzowna jest współpraca gminy z powiatem na rzecz powrotu dziecka do środowiska rodzinnego.

Trzyletni Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014 przyjęty uchwałą Nr XIX/191/2012 Rady Powiatu Drawskiego z dnia 30 marca 2012 roku wskazywał na ważne aspekty w zakresie organizacji pieczy zastępczej i został zrealizowany w następujący sposób:

1. W ramach propagowania rodzicielstwa zastępczego nawiązano współpracę z „Głosem Koszalińskim”, opracowano poradnik „Zostań rodziną zastępczą”, który był rozprowadzany bezpłatnie w całym powiecie w 2014 roku. Do akcji włączył się również Kościół. Na stronach internetowych na bieżąco były przekazywane materiały na temat rodzicielstwa zastępczego. Cyklicznie od 2007 roku obchodzony jest Dzień Rodzicielstwa Zastępczego.

2. a) Szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe były prowadzone co roku na terenie naszego powiatu przez Organizatora, który we własnym zakresie organizuje i prowadzi szkolenia dla kandydatów na niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze. W 2012 przeszkolono 21 rodzin (30 osób), w 2013 roku – 21 osób, w 2014 – 6 rodzin (14 osób). W sumie pozyskano 12 rodzin zastępczych - kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowych rodzin zastępczych, z których 2 rodziny zrezygnowały z pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W 2014 roku przeprowadzono również szkolenie dla kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze – 3 rodziny (5 osób).

b) W latach 2012-2014 przeprowadzono szkolenia i warsztaty dla istniejących rodzin zastępczych w zakresie prawidłowej opieki i wychowania, zaburzeń rozwojowych oraz sposobów ich rozwiązywania, w których uczestniczyły 183 osoby. Celem tych zajęć jest podniesienie kompetencji i umiejętności rodzin zastępczych już funkcjonujących.

3. Organizator zapewnił specjalistyczną pomoc rodzinom zastępczym: prawną, psychologiczną, pedagogiczną i terapeutyczną. Udzielono ogółem 356 porad.

4. Pracownicy instytucji wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej korzystali z kursów, warsztatów podnoszących ich umiejętności i kompetencje. Organizator zorganizował 13 takich spotkań.

5. Pracownicy działający w obszarze pomocy dziecku i rodzinie, a także rodzice biologiczni spotykali się w zespołach do spraw oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy.

6. Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny organizował pomoc wolontariuszy dla dzieci z pieczy w kwestiach profilaktyki uzależnień, pomocy w nauce, rozwijania zainteresowań i spędzania wolnego czasu. W latach 2012 i 2013 zaangażowanych było 12 uczniów, w 2014 roku -16 uczniów.

7. Koordynatorzy wspierali proces usamodzielnienia wychowanków z rodzin zastępczych poprzez pomoc w przygotowaniu indywidualnego programu usamodzielnienia. Pracownicy socjalni z PCPR-u w okresie trzyletnim objęli wsparciem w ramach programu usamodzielnienia 39 nowych osób z pieczy zastępczej.

8. W ramach ustalonego corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych nie osiągnięto limitu planowanego, tj. przewidywanych na koniec 2014r. 10 rodzin, gdyż jedna rodzina została rozwiązana, a jedna rodzina zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego przekształciła się w rodzinny dom dziecka. W sumie na koniec 2014 roku pracowało 8 rodzin zastępczych zawodowych i jeden rodzinny dom dziecka.

I. Podstawy prawne Programu

Obowiązek opracowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej wynika z zapisów art. 180 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697)

Przedmiotowy program powiązany jest z następującymi aktami prawnymi:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997r. Nr78, poz.483 ze zm.),
2. Konwencja o Prawach Dziecka (Dz. U. z 1991r. Nr120, poz.526 ze zm.),
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016r. poz. 930 ze zm.),
4. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682),
5. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 ze zm.),
6. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 814 ze zm.),
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487),
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),
9. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr292, poz. 1720).

Program wpisuje się w założenia:

1. Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2022
2. Strategii Rozwoju Powiatu Drawskiego na lata 2015 - 2025
3. Powiatowego Programu Pomocy Dziecku i Rodzinie na lata 2008 - 2015

II. Charakterystyka pieczy zastępczej w Powiecie Drawskim

Rodzinna piecza zastępcza

Rodzinna piecza zastępcza jest pożądaną formą pieczy zastępczej z uwagi na możliwość stworzenia warunków najbardziej zbliżonych do rodziny naturalnej.

Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- rodziny zastępczej spokrewnionej, gdzie opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmują dziadkowie, pradiadkowie lub rodzeństwo. Rodzinie zastępczej przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w kwocie 660 zł miesięcznie,
- rodziny zastępczej niezawodowej, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępni lub rodzeństwem dziecka, osoby z dalszej rodziny lub niespokrewnione z dzieckiem. Rodzinie zastępczej niezawodowej przysługuje świadczenie 1000 zł miesięcznie,
- rodziny zastępczej zawodowej, w tym pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowej specjalistycznej, którą tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku, niebędące wstępni lub rodzeństwem. Rodzinom tym, oprócz świadczenia pieniężnego na utrzymanie każdego umieszczonego w niej dziecka (1000 zł miesięcznie), przysługuje wynagrodzenie,
- rodzinnego domu dziecka, który tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępni lub rodzeństwem. Prowadzącym rodzinny dom dziecka przysługują świadczenia, jak w rodzinie zawodowej i wynagrodzenie.

Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, na ich wniosek, mogą być wspierane przez rodziny pomocowe.

Każdej rodzinie zastępczej na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatek nie niższy niż kwota 200 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka

Tabela nr 1. Liczba rodzin zastępczych i dzieci w rodzinach zastępczych w powiecie w latach 2012-2014, stan na 31 grudnia

Liczba rodzin i dzieci Rok	ogółem		rodziny spokrewnione		rodziny niezawodowe		rodziny zawodowe		rodzinny dom dziecka	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba domów	Liczba dzieci
2012	124	183	80	99	37	60	7	24	0	0
2013	118	181	72	92	39	64	7	25	0	0
2014	112	170	64	82	39	55	8	28	1	5

Źródło: sprawozdania PCPR

Zdecydowaną większość rodzin zastępczych w Powiecie Drawskim stanowią rodziny zastępcze spokrewnione. Na koniec 2014 roku funkcjonowało 8 rodzin zastępczych zawodowych i jeden rodzinny dom dziecka, który został przekształcony w 2014 roku z rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego. Od roku 2012 zauważa się spadek liczby rodzin zastępczych ogółem i dzieci w nich umieszczonych, co spowodowane jest umieszczaniem dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, powrotem dzieci do domów rodzinnych i przysposobieniami.

Tabela nr 2. Liczba rodzin zastępczych w powiecie – struktura z podziałem na gminy w latach 2012-2014

Rok Gmina	liczba rodzin zastępczych			liczba rodzin zastępczych spokrewnionych			liczba rodzin zastępczych niezawodowych			liczba rodzin zastępczych zawodowych			rodzinny dom dziecka		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Drawsko Pomorskie	26	28	22	20	20	13	6	8	9	0	0	0	0	0	0
Czaplinek	25	24	23	14	11	11	6	8	7	5	5	5	0	0	0
Kalisz Pomorski	22	18	20	12	6	8	9	11	10	1	1	1	0	0	1
Ostrowice	8	5	7	5	4	5	3	1	2	0	0	0	0	0	0
Wierzchowo	7	6	4	4	4	2	3	2	1	0	0	1	0	0	0
Złocieniec	36	37	36	25	27	25	10	9	10	1	1	1	0	0	0
Razem	124	118	112	80	72	64	37	39	39	7	7	8	0	0	1

Źródło: sprawozdania PCPR

Tabela nr 3. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych wg pochodzenia na koniec 2014 roku

Drawsko Pomorskie	Czaplinek	Kalisz Pomorski	Ostrowice	Wierzchowo	Złocieniec
44	33	22	11	8	57

Źródło: PCPR

Najwięcej rodzin zastępczych funkcjonuje w gminie Złocieniec, Drawsko Pomorskie i Czaplinek, co wiąże się z dużą liczbą mieszkańców. Najwięcej rodzin zastępczych zawodowych funkcjonuje w Czaplinku -5, po 1 w Złocięcu i Wierzchowie, a w Kaliszu Pomorskim rodzinny dom dziecka. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych wg pochodzenia z danej gminy jest również zależna od liczebności jej mieszkańców.

Za prowadzenie rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie odpowiada Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Do zadań organizatora należy między innymi prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, organizowanie szkoleń, również dla już istniejących rodzin zastępczych oraz koordynatorów, zapewnienie specjalistów do pomocy rodzinom zastępczym, dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej, zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających, a także dokonywanie oceny rodziny zastępczej.

Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Do zadań koordynatora należy między innymi udzielanie pomocy rodzinom zastępczym w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej, przygotowanie planu pomocy dziecku we współpracy z asystentem rodziny lub podmiotem organizującym pracę z rodziną, udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej oraz przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej. W Powiecie Drawskim od 1 stycznia 2015 roku zatrudnionych jest 5 koordynatorów.

Tabela nr 4. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej i ich sytuacja prawna w latach 2012-2014

liczba rok	liczba umieszczonych dzieci	liczba dzieci, które powróciły do domu	liczba dzieci przysposobionych	Liczba dzieci z uregulowaną sytuacją prawną
2012	33	7	2	62
2013	43	18	5	68
2014	20	12	6	27

Źródło: sprawozdania PCPR i Organizatora

Największa liczba dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej wystąpiła w 2013 roku, ale też najwięcej dzieci powróciło do domu rodzinnego. Dzieci z uregulowaną sytuacją prawną są zgłaszane do Ośrodka Adopcyjnego. Nie wszystkie jednak zostają zakwalifikowane do przysposobienia ze względu na wytworzone więzi z rodziną zastępczą, na wiek i na przewlekłe choroby dzieci. Warto zaznaczyć, że czas regulowania sytuacji prawnej dziecka ma ogromny wpływ na szanse dziecka do przysposobienia.

Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza, zgodnie z art. 93 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej sprawowana jest w formie:

- placówki opiekuńczo – wychowawczej,
- regionalnej placówki opiekuńczo – wychowawczej,
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Do zadań własnych powiatu należy prowadzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych o charakterze rodzinnym, socjalizacyjnym, interwencyjnym lub specjalistycznym – terapeutycznym, które zapewniają opiekę i wychowanie dziecka powyżej 10 roku życia, a w wyjątkowych

przypadkach, szczególnie gdy przemawia stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa, można umieścić w nich dziecko poniżej 10 roku życia.

Dyrektor za zgodą wojewody, mimo przekroczenia dopuszczalnej liczby dzieci w placówce, może przyjąć kolejne dziecko, gdy wychowanek placówki przebywa w domu pomocy społecznej, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii, specjalnym ośrodku wychowawczym, hospicjum stacjonarnym i innych określonych w art. 95 ust. 3a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W Powiecie Drawskim funkcjonuje placówka opiekuńczo - wychowawcza typu socjalizacyjnego i interwencyjnego: Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny, który łączy działania socjalizacyjne i interwencyjne. Placówka dysponuje 12 miejscami dla dzieci całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki rodziców w zakresie działalności socjalizacyjnej i 2 miejscami w zakresie działalności interwencyjnej. Placówka opiekuńczo-wychowawcza w ramach interwencji kryzysowej na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w latach 2012-2014 zapewniła doraźną opiekę 19 dzieciom.

Tabela nr 5. Liczba dzieci w POW w Drawsku Pomorskim i liczba dzieci przebywających w placówkach poza terenem powiatu wg gmin w latach 2012-2014 na dzień 31 grudnia

Rok Gmina	Liczba dzieci			Liczba dzieci przebywających w placówkach poza terenem powiatu		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Drawsko Pomorskie	0	0	0	2	3	3
Czaplinek	1	2	9	0	5	6
Kalisz Pomorski	2	0	1	3	2	2
Ostrowice	0	1	1	0	0	0
Wierzchowo	4	4	2	0	0	0
Złocieniec	3	5	3	1	4	4
dzieci z innych powiatów	1	4	0			
razem	11	16	16	6	14	15

Źródło: PCPR, POW

Tabela nr 6. Liczba dzieci umieszczonych interwencyjnie w POW w Drawsku Pomorskim w latach 2012-2014

Rok	Gmina w latach 2012-2014	Liczba dzieci
2012	Złocieniec	1 (hostel)
2013	Czaplinek	1
	Drawsko Pomorskie	3
	Złocieniec	2
2014	Czaplinek	3
	Drawsko Pomorskie	6
	Kalisz Pomorski	1
	Złocieniec	2 (hostel)

Źródło: POW

W placówce opiekuńczo – wychowawczej w Drawsku Pomorskim w ciągu roku przebywały również dzieci z innych powiatów: w 2012 roku – dwoje dzieci, w 2013 i 2014 roku - 4 dzieci.

Placówka umożliwia bezpośredni i telefoniczny kontakt dzieci z rodzicami oraz urlopowanie do domów rodzinnych. Placówka stara się, aby rodzice brali czynny udział w życiu dziecka i placówki.

Specjaliści tacy jak: psycholog, pedagog, terapeuta, pracownik socjalny pracują z całą rodziną w celu powrotu dziecka do rodziny lub uregulowania sytuacji prawnej dziecka. Plan pomocy dziecku jest modyfikowany w zależności od zmieniającej się sytuacji dziecka.

W placówce zespół do spraw okresowej oceny dziecka, podobnie jak w rodzinie zastępczej, dokonuje oceny dziecka w celu:

- ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka,
 - analizy stosownych metod pracy z dzieckiem,
 - modyfikacji planu pomocy dziecku,
 - monitorowania procedur adopcyjnych uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie,
 - oceny stanu zdrowia i jego aktualnych potrzeb,
 - oceny możliwości powrotu dziecka do rodziny lub umieszczenia go w rodzinnej pieczy zastępczej.
- Zespół powyższy dokonuje okresowej oceny sytuacji dziecka w miarę potrzeb, nie rzadziej niż co pół roku, a w przypadku dziecka poniżej 3 lat nie rzadziej niż co 3 miesiące. Następnie formuje wniosek do sądu dotyczący zasadności dalszego pobytu dziecka w placówce.

Tabela nr 7. Liczba dzieci z POW w Drawsku Pomorskim i innych placówek , które powróciły do rodziny biologicznej w latach 2012-2014

Rok	Liczba dzieci z POW Drawsku Pomorskim	liczba dzieci z innych placówek opiekuńczo - wychowawczych
2012	3	0
2013	2	0
2014	5	4

źródło: POW

W placówce, podobnie jak w rodzinie zastępczej mogą również przebywać osoby, które osiągnęły pełnoletniość w pieczy zastępczej, które kontynuują naukę, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia.

Z powodu braku miejsc w placówce opiekuńczo – wychowawczej w Drawsku Pomorskim i rodzinach zastępczych konieczne było umieszczenie dzieci w placówkach na terenie innych powiatów. Na koniec roku 2014 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem przebywało piętnaścioro dzieci z Powiatu Drawskiego.

Usamodzielnienie wychowanków pieczy zastępczej

Osobie opuszczającej po osiągnięciu pełnoletniości, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną, zwanej dalej „osobą usamodzielnianą” w przypadku, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu:

1. Przyznaje się pomoc na:
 - kontynuowanie nauki
 - usamodzielnienie
 - zagospodarowanie
2. Udziela się pomocy w uzyskaniu:
 - odpowiednich warunków mieszkaniowych

- zatrudnienia

3. Zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnianie oraz na zagospodarowanie jest przeznaczona osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej: trzech lat – w przypadku osoby opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną; jednego roku – w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną. Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie jest złożenie wniosku oraz posiadanie zatwierdzonego indywidualnego programu usamodzielnienia (IPU), określającego w szczególności:

- zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia
- sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnięciem pełnoletniości wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przedstawia pisemną zgodę tej osoby.

Indywidualny program usamodzielnienia jest opracowywany przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletniości, a następnie zatwierdzony przez kierownika centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Wysokość pomocy na kontynuowanie nauki wynosi nie mniej niż 500,00 zł miesięcznie i przysługuje na czas trwania nauki nie dłużej niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia.

Wysokość pomocy na usamodzielnianie wynosi:

- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną – nie mniej niż 3.300,00 zł, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat,
- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną – nie mniej niż 6.600,00 zł, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat,
- nie mniej niż 3.300,00 zł, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,
- nie mniej niż 1.650,00 zł, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres jednego roku.

Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia w wysokości nie niższej niż 1.500,00 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o niepełnosprawności umiarkowanym lub znacznym w wysokości nie mniejszej niż 3.000,00 zł. Pomoc na zagospodarowanie może być przyznawana w formie rzeczowej. W latach 2012 – 2014 pieczę zastępczą opuściły łącznie 39 osób.

Tabela nr 8. Liczba osób usamodzielnianych, które opuściły pieczę zastępczą w latach 2012-2014

Rok Gmina	Rodzinna piecza zastępcza			Instytucjonalna piecza zastępcza		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Drawsko Pomorskie	5	5	5	1	0	0
Czaplinek	1	2	1	1	0	0
Kalisz Pomorski	1	2	2	0	3	0
Ostrowice	1	2	0	0	0	0
Wierchowo	0	0	1	0	0	0
Złocieniec	1	2	2	0	1	0
Razem	9	13	11	2	4	0

Źródło: dane PCPR

Tabela nr 9. Liczba osób usamodzielnianych kontynuujących naukę w latach 2012-2014

rok	rodzinna piecza zastępcza	instytucjonalna piecza zastępcza	Razem
2012	36	9	45
2013	36	9	45
2014	33	8	41

Źródło: dane PCPR

Osoby usamodzielniane miały również możliwość udziału w szkoleniach podnoszących ich kompetencje i wiedzę z zakresu aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej w ramach projektu „Szansa na przyszłość”. Skorzystało z nich 17 osób. Organizator i PCPR pisemnie popierali wnioski usamodzielnianych wychowanków o przydział mieszkań do urzędów gmin i miast.

Finansowanie pieczy zastępczej

Finansowanie zadań z zakresu pieczy zastępczej, zarówno rodzinnej, jak i instytucjonalnej do końca 2011 roku należało do zadań powiatu. Od 1 stycznia 2012 roku gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie w trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie w trzecim roku i następnym latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela nr 10. Środki wydatkowane na świadczenia dot. dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej i osób usamodzielnianych z pieczy zastępczej oraz wydatki przeznaczone na działalność POW w Drawsku Pomorskim (OWDiR) w latach 2012-2014

rok	środki na świadczenia dot. dzieci w rodzinach zastępczych i osób usamodzielnianych z pieczy zastępczej	wydatki na działalność POW
2012	2.021.798,80	665.429,50
2013	2.138.294,05	663.141,75
2014	2.031.742,73	743.976,67

Źródło: PCPR, OWDiR

Tabela nr 11. Wydatki powiatu na utrzymanie dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów

rok	Liczba dzieci	Koszty powiatu
2012	13	157.219,42
2013	17	117.703,25
2014	21	168.393,00

Źródło: PCPR, Starostwo

Tabela nr 12. Wpływy z innych powiatów na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Drawskiego - dochody

rok	Liczba dzieci	dochód
2012	8	80.058,28
2013	14	109.215,32
2014	14	114.657,06

Źródło: PCPR, Starostwo

Tabela nr 13. Dochody z wpłat gmin z tytułu ponoszenia wydatków na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych

Gmina	Rok		
	2012	2013	2014
Drawsko Pomorskie	7.482,77	20.830,15	40.343,44
Czaplinek	2.179,82	27.535,39	145.938,62
Kalisz Pomorski	5.374,34	7.845,68	23.338,20
Ostrowice	954,86	9.356,19	27.207,82
Wierzchowo	9.329,63	33.222,66	46.617,14
Złocieniec	1.299,48	13.638,76	24.487,38
Łobez	0,00	4.504,21	5.681,64
Razem	26.620,90	116.933,04	313.614,24

Źródło: PCPR

Tabela nr 14. Wydatki powiatu na utrzymanie dzieci z Powiatu Drawskiego w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów

rok	Liczba dzieci	Koszty powiatu
2012	8	300.159,58
2013	16	402.116,70
2014	24	751.661,94

Źródło: PCPR, Starostwo

Tabela nr 15. Wpływy z innych powiatów na utrzymanie dzieci w placówce opiekuńczo – wychowawczej w Drawsku Pomorskim

rok	Liczba dzieci	dochód
2012	2	38.897,32
2013	4	194.339,61
2014	4	17.585,20

Źródło: PCPR, Starostwo

III. Analiza zagrożeń środowisk rodzin biologicznych i dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej w Powiecie Drawskim.

Tabela nr 16. Liczba rodzin z trudnościami w opiece i wychowaniu oraz liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej na dzień 31 grudnia 2014 w odniesieniu do 31 grudnia 2011r.

Rok Gmina	Liczba rodzin z trudnościami w opiece i wychowaniu				Liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej			
	wg ops na dzień		wg kuratorów na dzień		wg ops na dzień		wg kuratorów na dzień	
	31.12. 2014	31.12. 2011	31.12. 2014	31.12. 2011	31.12. 2014	31.12. 2011	31.12. 2014	31.12. 2011
Czaplinek	34	19	34	37	7	49	4	0
Drawsko Pomorskie	13	27	35	40	53	67	0	9
Kalisz Pomorski	24	15	23	19	11	6	7	0
Ostrowice	8	3	10	4	1	0	0	0
Wierzchowo	26	2	15	11	45	4	0	18
Złocieniec	37	34	45	32	53	37	2	16
razem	145	100	162	143	170	163	13	43

Źródło: ośrodki pomocy społecznej i Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej

Z analizy danych na dzień 31 grudnia 2014 roku przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej i kuratorów wynika, że występuje tendencja wzrostowa rodzin z trudnościami wychowawczymi. Bardzo duże rozbieżności występują przy liczbie dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej, co wynika z wniosków złożonych przez kuratorów o zmianę zarządzeń opiekuńczych. Porównując liczby rodzin zagrożonych na koniec 2011 do roku 2014, wyraźnie zauważa się wzrost liczby rodzin w 2014 roku.. Z kolei liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej podana przez ops-y na koniec 2011 i 2014 jest zbliżona. Liczba dzieci zagrożonych na koniec roku 2014 podanych przez kuratorów w porównaniu do 2011 roku znacznie wzrosła, bo aż o trzydziścioro dzieci. Na przyczyną kryzysu w podanych rodzinach, zarówno ośrodki pomocy społecznej, jak i kuratorzy sądowi wskazują przede wszystkim niezaradność życiową, bezrobocie, alkoholizm, wielodzietność, przemoc, niepełnosprawność, ubóstwo i inne. Wykazane liczby w tabeli nr 9. świadczą o dalszej pilnej potrzebie pracy z rodziną. Gmina organizuje to poprzez wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych, które ma na celu podejmowanie planowych i zintegrowanych działań przywracających rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Wspieranie rodzin może odbywać się w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, w tym opiekuńczych i specjalistycznych, pomocy prawnej, grup wsparcia lub grup samopomocowych. Praca z rodziną prowadzona jest również w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinie, jeśli z analizy sytuacji rodziny wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta, pracownik socjalny występuje do kierownika ośrodka pomocy społecznej z wnioskiem o jego przydzielenie.

Asystent wraz z rodziną opracowuje plan pracy z rodziną, a następnie wspiera, monitoruje, współpracuje z właściwymi instytucjami, ocenia sytuację rodziny.

W ośrodkach pomocy społecznej na terenie powiatu drawskiego jest zatrudnionych 9 asystentów rodziny: dwóch w Czaplunku, Drawsku Pomorskim i Złocieńcu i jeden w Kaliszu Pomorskim, Ostrowicach i Wierzchowie.

IV. Analiza i wnioski

W Powiecie Drawskim w ciągu roku liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej jest duża, w związku z powyższym konieczne jest podejmowanie działań przez gminy na rzecz pracy z rodziną w celu utrzymania dziecka w rodzinie, tj. tworzenie systemu opieki nad dzieckiem i rodzina. Natomiast powiat powinien podejmować działania zmierzające do wzrostu liczby rodzinnych form pieczy, jako najbardziej przyjaznych rozwojowi dziecka oraz zabezpieczenie miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej, jaką jest placówka opiekuńczo-wychowawcza Pracownicy PCPR-u zwracają uwagę na dużą liczbę dzieci umieszczonych poza powiatem. W ciągu roku było ich dwadzieścia czworo, z czego trójka rodzeństwa wróciła do placówki w Drawsku Pomorskim, a czworo powróciło do domu rodzinnego. Na koniec 2014 roku piętnaścioro dzieci przebywało poza terenem powiatu, co uniemożliwia pracę na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej. Warto więc przeanalizować możliwość powstania drugiej placówki opiekuńczo – wychowawczej z miejscami interwencyjnymi, gdyż obecne 2 miejsca w placówce nie są wystarczające. Istotne jest również tworzenie pogotowi rodzinnych, ponieważ szacowana liczba rodzin dysfunkcyjnych na koniec roku 2014 jest duża, a to wiąże się często z umieszczeniem dzieci w trybie interwencyjnym (nagłym). Dobrym rozwiązaniem w powyższym są również rodzinne domy dziecka, w których można umieścić do ośmiorga dzieci. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje z nazwy na wielość podmiotów i instytucji jako współrealizatorów zadań. Interdyscyplinarne podejście do założeń ustawy stanowi o jakości proponowanego wsparcia i profesjonalizmie służb. Wymiana doświadczeń i wypracowanie standardów współpracy oraz systematyczne podnoszenie kwalifikacji kadry współpracującej jest koniecznym elementem do budowania efektywnego systemu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej.

Budowanie pozytywnego wizerunku rodzicielstwa zastępczego w środowisku pozwoli na pozyskiwanie kandydatów do pełnienia roli rodziców zastępczych. Natomiast dla rodzin już funkcjonujących planowane są szkolenia podnoszące ich umiejętności, a także kwalifikujące na zawodowe rodziny zastępcze.

Ważnym zadaniem dla pracowników placówek i PCPR-u jest przygotowanie wychowanków pieczy zastępczej do samodzielnego dorosłego życia.

Biorąc pod uwagę powyższe priorytetem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015- 2017 jest rozbudowanie i wspieranie systemu pieczy zastępczej we współpracy z podmiotami działającymi na rzecz rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem pieczy rodzinnej oraz organizowania wsparcia wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą.

V. Cel programu

Rozbudowanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej we współpracy z podmiotami działającymi na rzecz rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem pieczy rodzinnej oraz wspieranie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Cele operacyjne:

1. Promowanie rodzicielstwa zastępczego i rozwój różnych form pieczy zastępczej.
2. Wsparcie istniejących form pieczy zastępczej.
3. Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
4. Podnoszenie jakości współpracy między współrealizatorami zadań w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Cel operacyjny 1 - Promowanie rodzicielstwa zastępczego i różnych form pieczy zastępczej

Zadania do realizacji	Zadania operacyjne	Źródło finansowania	Realizator /Partner	Termin	Wskaźniki
1.Propagowanie rodzicielstwa zastępczego	Wizualne i multimedialne formy promocji	PCPR	PCPR Starostwo Powiatowe	Cały rok	Liczba informacji Liczba kampanii Liczba wydarzeń
2.Prowadzenie kwalifikacji na rodziny zastępcze, kierowanie na szkolenia	Organizacja naboru	PCPR	PCPR	Cały rok	Liczba wydanych opinii psychologicznych. Liczba osób skierowanych na szkolenia
3.Szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka	Organizacja szkoleń	PCPR	PCPR	Cały rok	Liczba szkoleń. Liczba osób, które ukończyły szkolenie na rodziny zawodowe. Liczba osób, które ukończyły szkolenie na rodziny niezawodowe
4.Rozwój rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, w tym miejsc interwencyjnych	Podjęcie działań do utworzenia placówki opiekuńczo-wychowawczej oraz rodzinnego domu dziecka Utworzenie pogotowia rodzinnego	Starostwo Powiatowe według możliwości	Starostwo Powiatowe PCPR OWDiR	okres programu	Utworzenie plac. op-wych. z 14 miejscami, tym 6 miejsc interwencyjnych, Utworzenie pogotowia rodzinnego-3 miejsca Utworzenie rodzinnego domu dziecka – 8 miejsc Limit rodzin zastępczych zawodowych – 1 rocznie

Cel operacyjny 2. Wspieranie istniejących form pieczy zastępczej

Zadanie do realizacji	Zadanie operacyjne	Źródło finansowania	Realizator/Partner	Termin	Wskaźniki
1.szkolenia dla rodzin zastępczych	Organizacja szkoleń	PCPR	PCPR	Cały rok	Liczba szkoleń Liczba uczestników szkolenia
2. wspieranie rodzin zastępczych przez koordynatora i wolontariuszy zapewnienie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego , terapii dla rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka	Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin zastępczych i ich dzieci oraz dzieci w rodzinach zastępczych	PCPR PPP	PCPR PPP	Cały rok	Liczba rodzin objęta pomocą koordynatora Liczba rodzin objęta wolontariatem Liczba udzielonych porad specjalistycznych. Liczba osób, rodzin korzystających z porad Liczba dzieci objęta pomocą specjalistów
3.realizacja świadczeń i usług w zakresie pieczy zastępczej	Zapewnienie środków finansowych	PCPR Starostwo Powiatowe OWDiR	PCPR Starostwo Powiatowe OWDiR	Cały rok	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych, kwota świadczeń na rodziny zastępcze i usamodzielnianych Liczba umów Liczba dzieci w placówkach, Kwota wydatków na dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych

Cel operacyjny 3 – Wspieranie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Zadanie do realizacji	Zadanie operacyjne	Źródło finansowania	realizator/partner	Termin	Wskaźniki
1. Wsparcie w realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia	1.Praca socjalna, 2.Udzielanie świadczeń	PCPR OWDiR	PCPR, placówki, opiekunowie	Cały rok	Liczba wychowanków objęta wsparciem ogółem i w roku bieżącym Liczba wychowanków kontynuujących naukę Kwota wydatków
2. Wsparcie specjalistyczne wychowanków pieczy zastępczej	Wspieranie w uzyskaniu nowych umiejętności życiowych	PCPR OWDiR	PCPR OWDiR	Cały rok	Liczba wychowanków, Rodzaje wsparcia

Cel operacyjny 4: Podnoszenie jakości współpracy między współrealizatorami zadań w zakresie pomocy dziecku rodzinie

Zadanie do realizacji	Zadanie operacyjne	Źródło finansowania	Realizator/Partner	Termin	Wskaźniki
1.Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	Organizacja specjalistycznych szkoleń z uwzględnieniem doskonalenia współpracy	OWDiR PCPR	OWDiR PCPR OPS-y	Cały rok	Liczba szkoleń Liczba uczestników
2.Podnoszenie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dzieciom i rodzinie	Upowszechnianie dobrych praktyk, Organizacja spotkań doradczych i konsultacyjnych	OWDiR PCPR	OWDiR PCPR Policja Sąd OPS Oświata Ośrodki Adopcyjne PUP PPP	Cały Rok	Liczba spotkań Liczba osób uczestnicząca w spotkaniach Liczba wypracowanych standardów współpracy Liczba dzieci które powróciły do domu Liczba dokonanych ocen rodziny sytuacji dzieci Liczba dzieci które objęte zostały procesem przysposobienia

VI. Zakładane rezultaty

1. Zabezpieczenie miejsc dla umieszczanych dzieci w formach rodzinnych i instytucjonalnych na terenie Powiatu Drawskiego.
2. Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych .

3. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, zapewnienie rodzinom zastępczym osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich oraz organizowanie wolontariuszy.
4. Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom usamodzielnianym oraz większe wsparcie w realizacji indywidualnych programów pomocy, w tym wzmocnienie procesu aktywizowania do uczestnictwa w życiu społecznym, kontynuowania nauki, uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy.
5. Wypracowanie skutecznych standardów współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rodziny i dziecka.

VII. Beneficjenci programu

1. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej.
2. Rodziny zastępcze, osoby prowadzące rodzinne domy dziecka i ich dzieci.
3. Rodzice biologiczni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
4. Usamodzielniani wychowankowie z pieczy zastępczej.
5. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej i prowadzących rodzinne domy dziecka.
6. Pracownicy instytucji i organizacji współpracujący w realizacji zadań na rzecz dziecka i rodziny

VIII. Źródła finansowania

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015-2017 są środki finansowe z :

- budżetu Powiatu Drawskiego,
- budżetu Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej,
- budżetów samorządów gminnych , zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- budżetów powiatów , zgodnie z art. 191 ust.5 ustawy powyżej wymienionej,
- funduszy europejskich,
- innych programów i grantów.

IX. Monitorowanie

Do skutecznej realizacji zamierzonych celów niezbędna jest współpraca samorządu gmin i powiatu oraz instytucji działających na rzecz dzieci i rodzin. Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Monitoring realizacji Programu opierać się będzie na analizie wskaźnikowej. Wskaźniki realizacji zadań ujęte w celach operacyjnych mają charakter ilościowy i bezpośrednio odnoszą się do oczekiwanych efektów. Sprawozdanie przedkładane będzie Zarządowi i Radzie Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Drawsku Pomorskim.

Program ma charakter otwarty i może ulegać ewaluacji w zależności od potrzeb.